

UIT DE SCHRIFT

Profeet, Priester en Koning.

En als zij te Kapernaüm ingekomen waren, gingen tot Petrus, die de didrachmen ontvingen, en zeiden: Uw Meester, betaalt Hij de didrachmen niet?

Hij zeide: Ja. En toen hij in huis gekomen was, voorkwam hem Jezus, zeggende: Wat dunkt u, Simon! de koningen der aarde, van wie nemen zij tollen of schatting? van hunne zonen, of van vreemden?

Petrus zeide tot Hem: Van de vreemden. Jezus zeide tot hem: Zoo zijn dan de zonen vrij.

Maar opdat wij hun geen aanstoot geven, ga heen naar de zee, werp den angel uit, en den eersten visch, die opkomt, neem, en zijnen mond geopend hebbende, zult gij eenen stater vinden; neem dien, en geef hem aan hen voor Mij en u. Matth. 17: 24-27.

Meer dan eens heeft de Heiland, getrouw aan de wet, zijn twee drachmen, een halven stater, bijgedragen aan den tempel. Het was voorschrift der wet (Ex. 30), door Joas in eer hersteld, ook door Nehemia behartigd.

Het was positieve steunverleening aan den eeredienst, 't was ook „losgeld“; men „kocht zich er door vrij“ van den bijzonderen tempeldienst. Wie kon dit met meer recht willen, en mogen, en moeten, dan de Heiland? Hij diende den tempel niet in een speciaal ambt, doch in het meest volkomene en vervullende: Hij bracht den steenen tempel tot zijn nieuwtestamentische vervulling. Dewelke wij zijn.

De laatste maal echter, en die is hier, want de Heiland is voor 't laatst in Kapernaüm, betaalt de Heiland langs een omweg. Met veel omhaal. Omhaal, waarin geen woord, geen daad overbodig is. Hij betaalt via een wonder.

En daarin profeteert Hij. Hij vloekt een vijgeboom, opdat Zijn jongeren Hem zullen kennen, als Hij wordt uitgeworpen en vervloekt als 't dorre hout. Zoo instrueert Hij ook Zijn sleutel-drager Simon Petrus: hoe kan die anders preken op Pinkster, en ons doen gelooven door Zijn Woord?

Eerst laat Jezus Simon merken, dat Hij de Zieners wezen kan. Nog vóórdat Simon den Heiland vertellen kan, dat naar de belasting van officiële zijde is geïnformeerd, voorkomt hem Jezus. Hij wist er al van.

Maar de Zieners blijkt ook hoogste Profeet. Hij licht Petrus in. Niemand onder de niet-theocratische vorsten betaalt zelf belasting. Hij niet; ook zijn familie niet. Als 't kan, dan zijn volk niet. De onderdanen, liefst de barbaren, die men knevelde, laat men liefst betalen. Voor een volk, dat de theocratische wet niet meer onderkent, dat zijn Theocratische Koning dra zal vloeken is het eigenlijk dwaasheid, dat Jezus zou betalen, in plaats van de belasting te innen. Zijn Vader is de Grootste Koning, de Heer van 't tempelhuus. En Jezus de Christus is diens grootste Zoon, God uit God, Licht uit Licht. Hij behoeft niet te betalen. Ook Petrus niet. Die is ambassadeur van 't Rijk. Heeft hij niet alles verlaten voor den dienst der vervulling van den tempel in de verbondslijn, dus in de richting van het Nieuwe Testament?

Daarom betaalt de Heiland wel. Maar Hij profeteert. Hij profeteert, dat Hij, hoewel in de rij der belasting-opbrengers staande, aan den anderen kant van het loket moet staan: de Zoon, de Koning, die ontvangen moet, wien toekomt alle eijns en toll!

Mijn Heer en mijn God, die staat hier in de rij. Ik moet er aan denken, als men mij de bijdrage voor de Kerk afvoert.

Ook is Hij Koning. Terwijl Hij het dienst-knechtsgewand aantrekt, en in de rij der betalende onderdanen gaat staan, requireert Hij. Hij beschikt over Vaders goederen. Een visch, dan en dan, daar en daar. En een hengel. En een ambassadeur, die naar den waterkant moet. En een stater in den bek van 't beest. De losprijs, voor twee personen: Jezus van Nazareth, en Simon, Zijn knecht.

Neen, 't gaat niet om de som. De beurs van Judas is er ook nog. Maar 't gaat om Petrus' geloof, en om 't onze, die den belasting-plichtige zullen zien in Zijn ontlediging en Zijn vernedering, maar tegelijk in Zijn recht om van den Vader een mirakel te eischen... Niet voor zichzelf. Doch voor Simon en voor ons, opdat de schijn ons niet bedriege. Opdat wij onzen Koning zouden zien, die heerscht als Hij dient, die belasting neemt, als Hij ze geeft. Voor één wonder, al is 't ook maar aan een visch voltrokken, bewegen zich de krachten des hemels en der aarde.

Ook is Hij Priester. Geef straks die dubbele som, Simon: een losgeld, „in de plaats“ van u, en mij!

Een losgeld. Toen Zijn ouders Hem in den tempel voorstelden, kochten zij Hem los, voor ons, om vrij te zijn voor het messiaanse ambt buiten den steenen tempel. Thans volbrengt Hij, wat Zijn ouders zijn begonnen. Voor 't laatst: Hij koopt zich vrij voor buiten-tempeldienst. Dit is de ware tempeldienst thans: de expansie van den tempel is nabij. Hij betaalt Zijn laatste bijdrage; Hij betaalt

aan het perkament, waarop Zijn eigen doodvonnis zal staan. En Hij weet het: o groote Goedheid!

Ook hierin is Hij priester, dat Hij verhindert, dat „zij zich ergeren“, d.w.z. zich zouden stooten, en vallen. Had Hij het gebaar van den revolutionair gekozen, van den wetelooze, den contrarevolutionair, zij hadden kunnen zeggen: Hij breekt de wet van Mozes. Dat Hij ze vervulde, hadden ze dan niet gezien, door Zijn schuld. Zij hadden aan de kleine ergernis zóó zich bezeerd, dat ze voor de groote (Golgotha) geen oog meer zouden hebben gehad. Dit wil Hij hun besparen: opdat niemand zegge, dat hij van Hem vervreemd gebleven is, en dat het de eigen schuld van Jezus is geweest.

Geen aanstoot legt Hij op den weg van ons naar Golgotha. Wie zich aan dezen Priester stoot, van dien geldt de onderscheiding, die Petrus Dathenus eens gebruikte in een brief aan Calvin: het is geen gegeven, doch een genomen ergernis.

Maar ditmaal geldt dat woord onbepaald. Zie toe, uw Priester is hier, en uw Koning, en uw Profeet. Heden drachmen, morgen bloed.

En wij zijn Zijn huis geworden, Zijn eigendom, óók door dien heelen stater.

K. S.

KERKELIJK LEVEN

Verweer in „De Heraut“.

Prof. Kuyper schrijft in „De Heraut“, dat hij polemiek over de geschilpunten, liefst zou vermijden. Wij hebben dat niet kunnen zien, toen prof. Hepp brochures schreef en mededeelen eener synodale commissie beschuldigde van afwijking. „De Heraut“ deed toen mee. Evenmin, toen ds Feenstra aangevallen werd.

Prof. Kuyper deelt voorts mede, dat „het Rapport van de Deputaten, die door de synode van Amsterdam benoemd zijn om over deze geschilpunten advies te geven, zelfs aan de leden der synode niet is ter hand gesteld“. Wij constateeren, dat lezers van onze bladen hebben kunnen lezen, dat er althans meer dan één rapport te verwachten zou zijn. Het enkelvoud zal hun daarom onjuist toeschijnen. Ook in Amerika heeft iemand — door onverklaarbare oorzaak — geschreven over dit door „De Heraut“ bedoelde rapport. Maar het is niet juist.

„Intusschen wil dit niet zeggen“, aldus „De Heraut“, „dat daarom de pers zou moeten zwijgen, wanneer min juiste voorstellingen worden gegeven, of dat men het recht niet zou hebben zich te verdedigen, wanneer men aangevallen wordt“.

Daarmee zijn we 't eens. Leden der synodale commissie (prof. Hepp, dr W. A. v. Ee, prof. Ridderbos, prof. Aalders, secundus-ld.) en een lid van het synodale moderamen (dr Kelzer) schrijven over de bekende punten of laten er over schrijven in hun organen („Credo“, „Kerkblad Leeuwarden“, „Geref. Theol. Tijdschr.“). Zij doen dit allen tijdens de zittingen der Sneeker synode. Ook ondergeteekende volgt gaarne hun lijn, evenals prof. Kuyper.

Prof. Kuyper zegt ook iets over de pluriformiteit. En hij neemt enkele stukken over.

Prof. Kuyper verklaart, dat ondergeteekende „van deze pluriformiteit der kerk niet weten wil“. Van welke niet? Dat is maar de vraag. Ik heb van het begin af aan duidelijk geschreven, dat ik van bepaalde pluriformiteitsconcepten niet weten wil. Ook dat ik het woord altijd ongelukkig vind, hetgeen wel blijkt uit de vele theorieën, die er in opgeborgen worden. Maar heb ik niet nog pas geleden cursief laten drukken: sommiger, niet aller pluriformiteitsleer te verwerpen? Ik dacht daarbij aan een door mij overgenomen reeks van prof. Greijdanus, geschreven lang vóór ik mee kon doen, doch mij eerst onder de oogen gekomen geruimen tijd nadat ik met schrijven over de kwestie begonnen was. „Pluriformiteit“ — maar dan binnen de ware kerk. Het woord vind ik onduidelijk, en bedenkelijk, en ik heb zoo'n vermoeden, dat er wel zijn, die 't daarin met me eens zijn. In elk geval — prof. Kuyper's mededeeling is onvolledig en daardoor onjuist.

Voorts zeggen én prof. Kuyper én een inzender, ds J. v. Dijk te Zevenhuizen, iets over het geval Socinus. Ds v. Dijk doet zijn best, den brief van Calvin aan Socinus te vertalen. Dat is alleen maar makkelijk, want nu kunnen allen het lezen, dat Calvin daarin den naam van kerk aan Rome inderdaad ontzegt. Alleen maar, hij doet het zoo en zóó, in dezen en in dien zin. Juist dus wat ik zei. Dat ik onder het schrijven van mijn „Reformatie“-artikel niet precies pagina en deel noemde, geeft ds v. Dijk heusch nog aanleiding voor een opmerking. Hem zij herinnerd, dat ik precies aangaf, hoe men het stuk vinden kon. Natuurlijk had ik het eerst gelezen; wat ds v. Dijk er uit aanhaalt, klopt dan ook van a tot z met wat ik er van zei.

Vervelend? Onnoodig?

Heelemaal niet, goede vrienden. We boeken al weer winst. Hoor maar.

a. Nog pas hoorden we zeggen: Calvin ontzegt nooit den naam kerk aan Rome. Thans wordt in twee bladen van pluriformiteitsverdedigers, „Credo“ en „Heraut“, met mij gepolemiseerd, over de vraag, hoe, en in op wat manier, hij het wél gedaan heeft. Winst voor de kerken. Dat ds v. Dijk Calvin's meening nog niet geheel juist weergeeft,

(„sic“, alzo interpreteert hij door: „tot op zekere hoogte“) komt óók wel terecht. Voorts geldt tegenover hem, wat ik opmerkte tegen dr de Bondt. Dat de onttrekking van den kerknaam in den bewusten brief hoofdzakelijk zou zijn, zei ik nergens. Voor ons is hoofdzakelijk, dat hij het deed, hetgeen geloofend was.

b. In „Heraut“ nr 2093 had prof. Kuyper alleen van den tweeden brief melding gemaakt. De eerste, waarin de naam kerk Rome ontzegt werd, bleef achterwege. Prof. Kuyper zegt nu: ieder verstandig „Reformatie“-lezer kan begrijpen, dat brief II toelicht wat brief I zeide. Inderdaad. Maar in 1918 kon zelfs de verstandigste „Heraut“-lezer dat niet bedenken: hij wist niet af van brief I. Thans wel, dank zij nieuwe discussie. Winst voor de kerken.

c. Ds J. v. Dijk goochelt nog wat met woorden. We krijgen deze reeks:

1. „op die wijze onttrekt Calvin den kerknaam aan de Papisten“ (citaat brief);
2. „maar tot op zekere hoogte wil hij hem ontzeggen“ (parafrase I ds J. v. Dijk);
3. „men kan niet zeggen, dat hij hem in absolute zin ontzegt“ (parafrase II ds J. v. Dijk);
4. „Calvin heeft hem ook hier niet ontzegt“ (parafrase III ds J. v. Dijk).

Draai het wieletje nog er 'es om. Dan komen we vanzelf weer terecht bij stelling 1. En dat dit doorzichtig is, is wederom winst voor de kerk.

d. In „Heraut“ 2093 (3 Mrt 1918) had prof. Kuyper den tweeden brief van Calvin aldus vertaald, dat daar zou hebben gestaan, dat DE kerk, schoon half verwoest, toch in het Pausdom is overgebleven. In den Studenten Almanak 1940 had ik er reeds op gewezen, dat in het origineel niet stond: „de“ kerk, doch „aliqua ecclesia“; ds J. v. Dijk vertaalt dat nu zelf door: „eenige kerk“, „eenigermate een kerk“. Niets vreemds overigens; Calvin schreef dit in najaar 1549; welnu, toen was de eerste misère van het concilie van Trente net zoo ongeveer achter den rug; het concilie moest nog heropend worden en de protestanten zouden nog verschijnen! Het „aliqua“ ecclesia is in dien tijd begrijpelijk genoeg (zie artikel verleden week). Maar dat „DE“ kerk („Heraut“ 1918) thans veranderd is in „eenige kerk“ („Heraut“ 1940), dat is winst voor de kerken.

Ten slotte: „De Heraut“ citeert nog dr de Bondt, dien wij reeds beantwoordden.

Wat „De Heraut“ verder van Calvin aanhaalt, doet niets ter zake. Ik heb dat allemaal nog pas zelf ook gezegd. Calvin verklaart: de paus is beter dan liberalen. Ik schreef nog pas: de paus is beter dan communisten of N.S.B.-ers. Ben ik daarom vóór de pluriformiteit?

Op dit ééne punt dus nog géén winst: men spreekt nog altijd om de zaak heen. Keulen en Aken, zullen we maar denken. In ernst.

Ten slotte: ds J. v. Dijk schrijft: Prof. Schilder zal nog meer moeten schrijven. Het kan hem gebleken zijn, dat ik dat inmiddels heb gedaan.

K. S.

Een schijnberoop op Petrus Dathenus.

We zouden, beloofden we, ook nagaan, hoe de professoren Kuyper en Dijk Petrus Dathenus in het debat betrekken.

Prof. Kuyper schreef in „De Heraut“ (no. 2096, 24 Mrt 1918) letterlijk als volgt:

„Slechts op enkele, sterksprekende feiten wensen we te wijzen...“

Vooreerst op hetgeen geschied is in 1562, toen de Lutherse gezinde Overheid te Frankfurt, waar een deel der Nederlandsche ballingen zich gevestigd had, eischte, dat de kinderen derzeder Nederlanders in de Lutherse Kerk zouden gedoopt worden. Hoewel enkelen hiertegen bezwaar hadden, omdat zij met de Lutherse Kerk, die hen zoo vervolgd had, geen gemeenschap meer wilden hebben, was het meerendeel der gemeente het daarmede niet eens en ook de predikant der gemeente, Petrus Dathenus, niet. In een brief aan Calvin, waarin hij deze twistzaak uiteenzet, zegt hij: „wij zeggen, dat wanneer we onze kinderen in de Lutherse Kerk (! K. S.) laten doopen, we den doop gebruiken in een ware Kerk van Christus en door den dienst van hen, die wettig tot dit ambt geroepen zijn“ (brief van 28 April 1562 in de Op. Omn. van Calvin t. XIX p. 397). Hier verklaart Petrus Dathenus dus uitdrukkelijk, dat hij de Lutherse Kerk als een ware Kerk van Christus erkende. Nu is er zeker onder de predikanten van die dagen wel niemand geweest, die zulk een invloed op onze Gereformeerde Kerken heeft gehad als Dathenus. Aan hem dankt ons volk zijn psalmberijming, zijn catechismus en zijn liturgie. Nog althans leeft zijn naam onder ons volk voort. En dat Dathenus hier geheel het standpunt van Calvin bleek te deelen, toont genoeg, hoe onze beste Gereformeerden hebben gedacht.“

Tot zoover prof. Kuyper over Dathenus en de fine fleur der gereformeerden.

Prof. Dijk blijkt van hetzelfde gevoelen te wezen. In zijn referaat „Buiten de kerk geen zaligheid“ (1920) schrijft hij zonder eenige restrictie:

„Dathenus heeft b.v. onomwonden de Lutherse Kerk als een ware Kerk van Christus erkend.“

Ten bewijze citeert dr Dijk dan dezelfde plaats uit de werken van Calvin, die ook prof. Kuyper genoemd had. Bovendien verwijst hij naar de na dit „Heraut“-artikel (immers in 1919) verschenen dissertatie van dr Th. Ruys Jr, bl. 38. Meer niet. De

zaak
Hij le
van w
dr D
m o e
kan, v
uitspr
lette
geen
We m
gegeva
En te
niet, h
tuigd
Dathen
zegd
onder
taling
wie all
hij zie
met ha
wat hi
Ik b
komen
plaats
aanges
men p
lijk ge
1918 m
die, vo
doende
die n
mogen
belij
lijk aa
preta
citaten
lijk na
Maar
naar e
plurifo
benoem
noem
dankbe
de gel
stree
over p
vallen
dat en
dr Dijk
Ik wile
ingang
te wijz
Maar
aan d
ook in
Vervolg
Hepp v
zien. Is
„Heraut
Vrije
Suee
val-Fe
in deze
Hepp v
wat de
oogen
jeugd v
referen
los; dr
daar h
dat me
broeder
wat ik
„De He
dit org
is; dat
dat de
loofd z
Dathen
het cite
vlot aa
meerde
van der
kreef
dat me
gaan m
vinger

Laat
tafel“),
allereer
is beha
We b
ling. Ne
stellend
weringe
geteek
„De He
iets kin
plurifo
Wij r
Ten
blzonde

a. De
is geda
zelf de
woord